

บทที่ 3

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลทั่วไปของอุตสาหกรรมปั่นด้าย

ในบทนี้เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทั่วไปของอุตสาหกรรมปั่นด้าย โดยจะแบ่งเป็นหัวข้อหลัก ๆ คือ หัวข้อวิวัฒนาการอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย โดยจะกล่าวถึงประวัติของอุตสาหกรรมสิ่งทอตั้งแต่สมัยรัชการที่ 5 ช่วงปี พ.ศ. 2478 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของอุตสาหกรรมทอผ้าด้วยเครื่องจักรช่วงปีพ.ศ.2502-2503 เป็นช่วงที่มีการขยายการลงทุนมากขึ้น ช่วงปี พ.ศ. 2517-2518 เป็นช่วงที่เกิดวิกฤติการณ์น้ำมัน และจนกระทั่งถึงปัจจุบัน หัวข้อเรื่องโครงสร้างของอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยซึ่งแบ่งเป็น อุตสาหกรรมขั้นต้น อุตสาหกรรมขั้นกลางและ อุตสาหกรรมขั้นปลาย หัวข้อเรื่องปัญหาและอุปสรรคซึ่งมีอยู่หลายประการคือ โครงสร้างการผลิตไม่สมดุลย์ ความไม่สมดุลย์ทางด้านเทคโนโลยีด้านการผลิตและการจัดการขาดแคลนบุคคลากร และหัวข้อสุดท้ายเรื่องภาวะอุตสาหกรรมสิ่งทอ 2539 รวมทั้งกล่าวถึงอันดับธุรกิจ ปี 2536-2537 (Business Ranking) โดยแต่ละหัวข้อจะกล่าวถึงในรายละเอียดดังนี้

3.1 วิวัฒนาการอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย

วิวัฒนาการการผลิตสิ่งทอของไทยได้มีมานานตราบเท่าประวัติศาสตร์ไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้ทรงสถาปนากรมช่างไหมขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2452 และตั้งโรงเรียนช่างไหม การทอผ้าของคนไทยสมัยนั้นใช้ระบบทอด้วยก่มีมือ ซึ่งเป็นเครื่องมือพื้นเมืองง่าย ๆ ครั้นมาถึงรัชกาลที่ 6 ได้มีเครื่องทอผ้าแบบก่มีกระดูกเข้ามาจากประเทศจีน สามารถทอผ้าได้เร็วกว่าก่มีมือไทย แต่ไม่เป็นที่นิยมจากคนไทยนัก

จนกระทั่ง พ.ศ.2478อุตสาหกรรมทอผ้าด้วยเครื่องจักรของไทยเริ่มขึ้นโดยกระทรวงกลาโหม ได้เปิดโรงงานฝ้ายสยามขึ้นเพื่อผลิตผ้าและสำลีสำหรับใช้ในราชการทหาร หลังจากนั้นเอกชนได้ทยอยตั้งเครื่องจักรทอผ้าเข้ามามากขึ้น และใน พ.ศ.2493 ถือว่าเป็นการเริ่มต้น

อุตสาหกรรมปั่นด้ายยุคใหม่โดยกรมเกียกกายทหารบกได้นำเครื่องจักรปั่นด้ายจากต่างประเทศเข้ามาเป็นครั้งแรก จำนวน 20,000 แกน นับแต่นั้นเอกชนก็ได้้นำเครื่องจักรปั่นด้ายเข้ามาทำการผลิตเองในประเทศมากขึ้น เช่น บริษัทพิทักษ์เท็กซ์ไทล์ แต่ในปี 2495 ประเทศปากีสถาน ซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตสิ่งทอรายใหญ่ของโลกได้ส่งด้าย ฝ้ายเข้ามาท่วมตลาดในประเทศไทย โดยขายในราคาถูกลง ทำให้อุตสาหกรรมปั่นด้ายของไทยปั่นป่วนขาดทุน หลายรายต้องเลิกกิจการไป ซึ่งรัฐบาลสมัยนั้นไม่ได้เข้าไปดำเนินการแก้ไขสถานการณ์แต่อย่างใด จนกระทั่งปี 2497 กระทรวงอุตสาหกรรม จึงออกพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมปั่นด้าย ทอผ้าและฟอกย้อมขึ้นเป็นครั้งแรกและ ในปี 2495 รัฐบาลเริ่มให้ความช่วยเหลือในการควบคุมการนำเข้าด้ายทอผ้าทุกชนิดโดยประกาศของกระทรวงเศรษฐกิจ

ช่วงปี พ.ศ.2502-2503 อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยได้เริ่มต้นอย่างจริงจัง เนื่องจาก รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมพ.ศ.2503ภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ทำให้มีการขยายการลงทุนทางด้านสิ่งทอมากขึ้น ต่อมาปี 2505 กฎหมายส่งเสริมการลงทุน อนุญาตให้ชาวต่างประเทศเข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทยได้บริษัทต่างประเทศโดยเฉพาะญี่ปุ่นจึงมาลงทุนในประเทศไทยกันมาก เพราะได้รับสิทธิพิเศษและสภาพของเมืองไทยขณะนั้นมีเสถียรภาพมากที่สุดในแหลมอินโดจีนนับแต่นั้นมา อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยจึงเจริญขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการขยายกำลังการผลิตกันมาก ในเดือนสิงหาคม 2507 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจึงประกาศระงับการพิจารณาคำขอรับการส่งเสริมในอุตสาหกรรมปั่นด้าย และทอผ้า เฉพาะฝ้าย และผ้าดิบ ไว้เป็นการชั่วคราว เนื่องจากประมาณการผลิตเพียงพอกับความต้องการในประเทศแล้ว ในปี 2507 เริ่มมีการผลิตเส้นใยสังเคราะห์ขึ้นในประเทศ คือ โรงงานเท็กซินโพลีเอสเตอร์ อุตสาหกรรมปั่นด้ายในประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก จนปลายปี 2513 - 2514 เกิดวิกฤตการณ์สิ่งทอครั้งใหญ่ โรงงานผลิตด้ายฝ้ายต้นตลาดสมาคมสิ่งทอไทยจึงร้องเรียนให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือ กระทรวงอุตสาหกรรมจึงประกาศระงับการอนุญาตให้จัดตั้ง หรือขยายโรงงานสิ่งทอ กำหนด 2 ปี นับแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2514 นอกจากนี้ กระทรวงการคลังได้ประกาศให้เงินชดเชยค่าภาษีอากรสำหรับสินค้าส่งออก รวมทั้งสิ่งทอขณะเดียวกันสมาคมอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยก็ได้ใช้วิธีจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่สมาชิกที่สามารถส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศประกออบกับสหรัฐอเมริกาได้เพิ่มโควต้าผ้าให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวนมากทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยผ่านพ้นปัญหาต้นตลาดสามารถส่งออกจำหน่ายต่างประเทศได้มากเป็นประวัติศาสตร์ ปี 2516 ไทยจึงเริ่มได้ดุลย์การค้าขึ้นเป็นครั้งแรก

ปี 2517-2518 เกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน มีผลกระทบทำให้อำนาจซื้อในต่างประเทศลดลงภาวะเศรษฐกิจชะงักงันการส่งออกถดถอยลงทำให้ขาดดุลย์สินค้า ปีต่อมาเริ่มดีขึ้นปี 2521 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้ดุลย์มาตลอด ปี 2530 อัตราการส่งออกของสิ่งทอสูงที่สุดในรอบที่ผ่านมาทั้งระบบขยายตัว 55 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นขยายตัวเกือบ 70 เปอร์เซ็นต์ทำให้เกิดเส้นค้าขาดแคลนจึงเปิดให้มีการตั้งขยายโรงงานปั่นด้ายทอผ้าขึ้นอีกครั้ง จนเข้าสู่ศักราชของนายอานันท์ ปันยารชุน มีนโยบายในการสนับสนุนอุตสาหกรรมการค้ามาก ทำให้เกิดการคล่องตัวในการดำเนินการ

3.2 โครงสร้างของอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย

ผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียม เช่น กรดเทเรฟทริก (TPA) เอทิลีน ไกลคอล (EG) ไคเมทิลเทเรฟทาลิก (DMT) ผลิตเส้นใยโพลีเอสเตอร์

คาโพรแล็กทัม	-	ผลิตเส้นใยไนลอน
เยื่อไม้เคมีชนิดละลายได้	-	ผลิตเส้นใยเรยอน
อะคริโลไนไทรล์	-	ผลิตเส้นใยอะคริลิก

ส่วนใหญ่ผลิตภัณฑ์นี้จะนำเข้าจากต่างประเทศเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งจะเป็นวัตถุดิบให้แก่อุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

3.2.1 กลุ่มอุตสาหกรรมขั้นต้น จะเป็นอุตสาหกรรมผลิตเส้นใยซึ่งจะแบ่ง 2 ประเภท คือ เส้นใยธรรมชาติ (Nature Fibre) เป็นเส้นใยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ฝ้าย ป่าน ฝอยลินิน อีกประเภทคือ เส้นใยประดิษฐ์ (Man-made fibre) เป็นเส้นใยสังเคราะห์ทำมาจากการสังเคราะห์ทางเคมีเป็นผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียม เช่น เส้นใยโพลีเอสเตอร์ เส้นใยไนลอน เส้นใยเรยอน เป็นต้น เส้นใยเหล่านี้จะเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมปั่นด้าย ในปีพ.ศ. 2538 มีจำนวนโรงงานผลิตประมาณ 17 โรงงาน กำลังการผลิตประมาณ 693,828 ตัน

3.2.2 กลุ่มอุตสาหกรรมขั้นกลาง เช่น อุตสาหกรรมปั่นด้าย ทอผ้า ถัก การฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ ในปีพ.ศ. 2536 มีโรงงานประมาณ 1,882 โรง แยกเป็น

โรงงานปั่นด้าย	131	โรงงาน
โรงงานทอผ้า	708	โรงงาน
โรงงานถักผ้า	648	โรงงาน
โรงงานฟอก ย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จ	395	โรงงาน

3.2.3 กลุ่มอุตสาหกรรมขั้นปลาย เช่น อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป หมวก และผลิตภัณฑ์ผ้าอื่น ๆ เป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้แรงงานมากที่สุด และเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่นำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศสูงที่สุด ในอุตสาหกรรมทั้งหมด มีโรงงานประมาณ 2,530 โรงงาน ในปี พ.ศ. 2536

รูป 3.1 แสดงโครงสร้างอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย

การผลิตอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยในปัจจุบันมีลักษณะครบวงจรตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบขั้นต้นจนกระทั่งถึงขั้นปลาย จากตารางที่ 3.1 เมื่อพิจารณาโรงงานผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอในปี 2536 ทั้งหมด 4,428 โรงงาน พบว่าส่วนใหญ่เป็นการผลิตในขั้นปลายหรืออุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ถึงร้อยละ 57.1 หรือ 2530 โรงงาน ส่วนอุตสาหกรรมขั้นกลางหรือขั้นต้นมีสัดส่วนการผลิตรวมร้อยละ 42.5 และ 0.4 หรือ คิดเป็น 1,882 และ 16 โรงงานตามลำดับ

ตารางที่ 3.1
โครงสร้างอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย

จำนวนโรงงาน (ปี 2532 - 2536)

อุตสาหกรรมสิ่งทอ	2532		2533		2534		2535		2536	
		%		%		%		%		%
เส้นใยประดิษฐ์	8.0	0.3	9.0	0.3	11.0	0.3	13.0	0.3	16.0	0.4
	(14.3)		(12.5)		(22.2)		(18.2)		(23.1)	
ปิ่นด้าย	80.0	2.9	96.0	3.0	115.0	3.2	126.0	3.2	131.0	3.0
	(5.3)		(20.0)		(19.8)		(9.6)		(4.0)	
ทอผ้า	472.0	16.8	544.0	17.1	642.0	17.7	666.0	16.9	708.0	16.0
	13.7		(15.3)		(18.0)		(3.7)		(6.3)	
ถักผ้า	443.0	15.8	494.0	15.5	560.0	15.4	589.0	14.9	648.0	14.6
	(22.0)		(11.5)		(13.4)		(5.2)		(10.0)	
พอกอ้อม	227.0	8.1	243.0	7.6	271.0	7.5	343.0	8.7	395.0	8.9
	(8.6)		(7.0)		(11.5)		(26.6)		(15.2)	
เสื้อผ้าสำเร็จรูป	1,574.0	56.1	1,796.0	56.4	2,029.0	55.9	2,211.0	56.0	2,530.0	57.1
	(16.6)		(14.1)		(13.0)		(9.0)		(14.4)	
รวม	2,804.0	100.0	3,182.0	100.0	3,628.0	100.0	3,948.0	100.0	4,428.0	100.0
	(15.9)		(13.5)		(14.0)		(8.8)		(12.2)	

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ () คือ อัตราการเจริญเติบโต (%)

ที่มา : งานปฏิบัติการพิเศษ กองอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

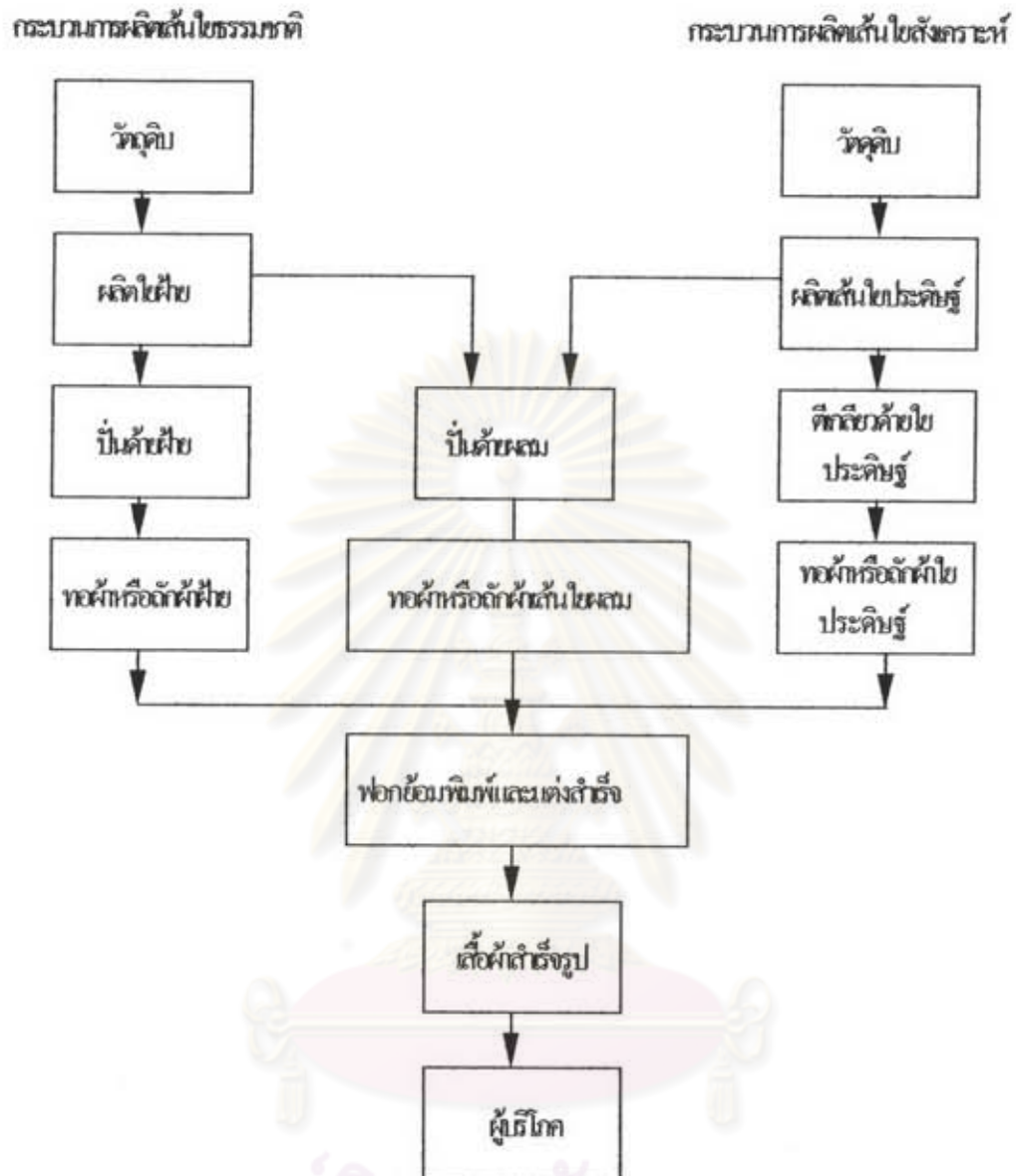
จากตารางที่ 3.2 ซึ่งแสดงการติดตั้งเครื่องจักรในอุตสาหกรรมสิ่งทอระหว่างปี 2532-2536 จะพบว่าการติดตั้งเครื่องจักรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งเครื่องปั่นด้าย เครื่องถักผ้า และจักรที่ใช้ในการเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยเป็นการขยายตัวตามการเติบโตของอุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งเพื่อสนองความต้องการในประเทศ และการขยายตัวของตลาดส่งออกโดยเฉพาะ เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่เติบโตอย่างมากในช่วงที่ผ่านมา

ตารางที่ 3.2 จำนวนเครื่องจักรของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่ติดตั้งในช่วงปี 2532-2536

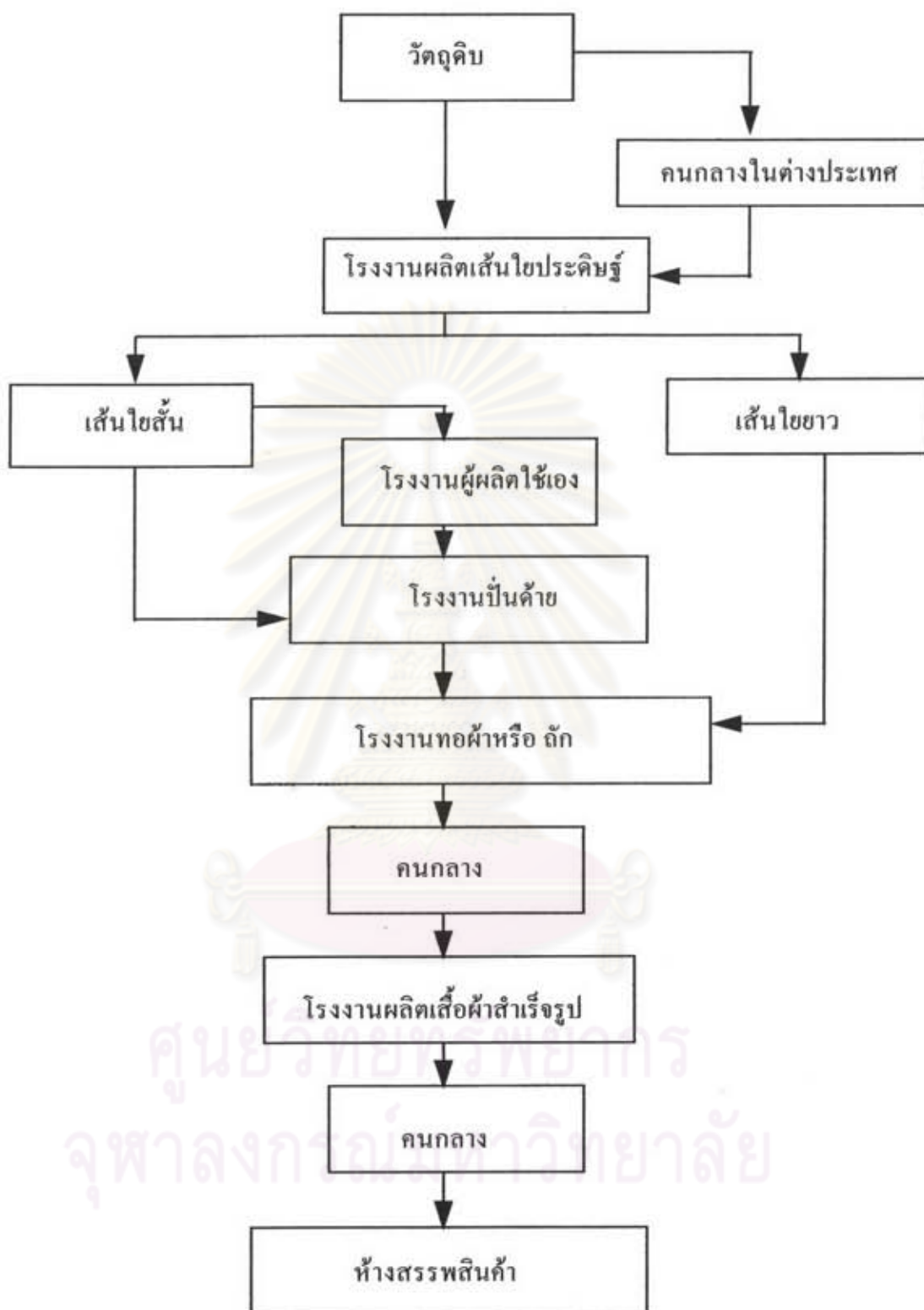
	2532	2533	2534	2535	2536
ปั่นด้าย					
จำนวนแกน	2,740,400	2,888,700	3,363,216	3,594,216	3,677,766
% อัตราเติบโต	6.2	5.4	16.4	6.9	2.3
ทอผ้า					
จำนวนเครื่องจักร	107,305	115,861	124,315	129,283	133,773
% อัตราเติบโต	4.2	8.0	7.3	4.0	3.5
ถักผ้า					
จำนวนเครื่องถัก	80,383	90,631	107,028	111,243	114,398
% อัตราเติบโต	16.2	12.7	18.1	3.9	2.8
เสื้อผ้าสำเร็จรูป					
จำนวนเครื่องเย็บ	545,842	636,208	732,799	745,343	764,229
% อัตราเติบโต	18.0	16.6	15.2	1.7	2.5

ที่มา : งานปฏิบัติการพิเศษ กองอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

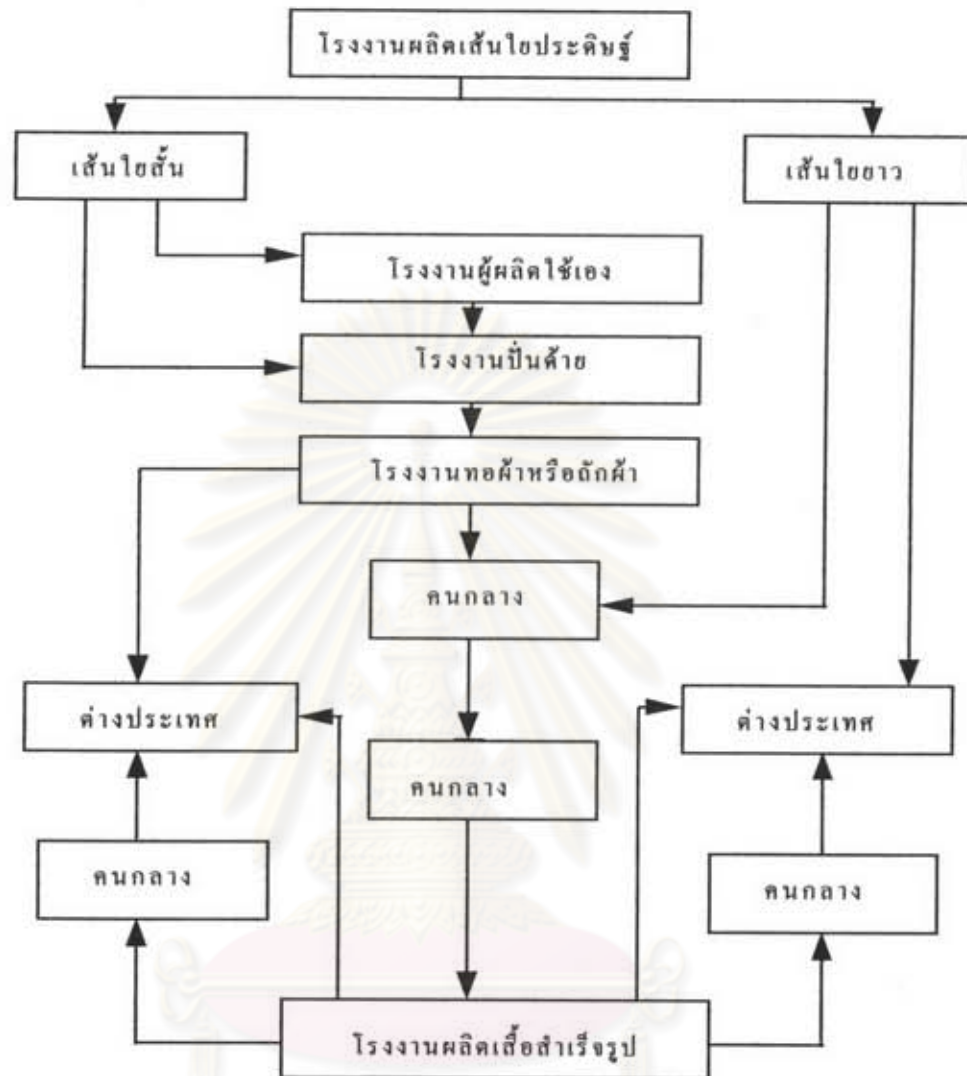
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป 3.2 แสดง โครงสร้างกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอ

รูป 3.3 แสดงขั้นตอนทางการตลาดภายในประเทศ

รูป 3.4 แสดงขั้นตอนการส่งออก

โรงงานสิ่งทอส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ หรือปริมณฑล โดยแท้ที่จริงแล้วอุตสาหกรรมนี้ประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labour Intensive) ซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม ในส่วนนี้จะมีจำนวนโรงงานมาก ส่วนอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากรองลงมาซึ่งมีเทคโนโลยีให้เลือกทั้งที่ใช้แรงงานเข้มข้นและทุนเข้มข้นก็คือ อุตสาหกรรมทอผ้าซึ่งจะมีโรงงานจำนวนมาก แต่น้อยกว่าอุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ในขณะที่อุตสาหกรรมที่ใช้ทุนเข้มข้น (Capital Intensive) คือ อุตสาหกรรมปั่นด้าย และเส้นใย

ประดิษฐ์และฟอกย้อมแต่งพิมพ์มีจำนวนผู้ประกอบการน้อยทั้งสองระดับของอุตสาหกรรมนี้มีการส่งออกมากจากรายงานของกระทรวงอุตสาหกรรมพบว่า มีโรงงานผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มประมาณ 2,000 โรงงาน โดยมีขนาดที่แตกต่างกันไปตั้งแต่โรงงานที่มีเครื่องเย็บน้อยกว่า 10 เครื่อง จนถึงที่มีมากกว่า 1,000 เครื่อง แต่จำนวนโรงงานที่กล่าวนี้ค่อนข้างจะต่ำกว่าความเป็นจริงเนื่องจากโรงงานขนาดเล็กซึ่งมีเครื่องเย็บผ้าน้อยกว่า 30 เครื่องไม่จำเป็นต้องขอจดทะเบียนประมาณครึ่งหนึ่งของกำลังการผลิต ในอุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าเป็นของผู้ประกอบการรายใหญ่อุตสาหกรรมนี้มักจะมีลักษณะที่ใช้เงินทุนน้อยและใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ ดังนั้นแทบจะไม่มีผลกระทบที่เกิดจากขนาด

การผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มโดยใช้เทคโนโลยีขั้นนำจำเป็นที่จะต้องใช้ทุนสูงเมื่อสิ่งประดิษฐ์เกี่ยวกับ Microelectronic ได้รับการพัฒนาขึ้น มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยในการรวมวิธีการออกแบบการทำ Pattern และการตัดให้สะดวกขึ้น การใช้เครื่องจักรระบบอัตโนมัติหุ่นยนต์ และ เครื่องเย็บระบบคอมพิวเตอร์ สามารถประกอบชิ้นส่วนต่างๆเป็นเสื้อผ้าได้อย่างรวดเร็วสิ่งประดิษฐ์เหล่านี้จะช่วยประหยัดต้นทุนวัสดุประมาณร้อยละ 4 - 11 และประหยัดค่าแรงในการออกแบบการแบ่งชิ้น และการตัดเสื้อผ้าได้ถึงร้อยละ 21 - 70 อย่างไรก็ตามเครื่องจักรกลเหล่านี้ช่วยประหยัดค่าแรงในการตัดเย็บเสื้อผ้าได้เพียงร้อยละ 4 - 10 เท่านั้น

การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ใช้ทุนสูงมาก ๆ ในการผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มยังมีขีดจำกัด เนื่องจากต้นทุนที่สูงและการเปลี่ยนแปลงเสื้อผ้าตามสมัยนิยมทำให้ผลิตภัณฑ์ของเสื้อผ้ามีความหลากหลาย จึงเป็นการยากที่อุตสาหกรรมนี้จะมีการผลิต ณ ระดับที่มีประสิทธิภาพการผลิตทางเศรษฐกิจขั้นต่ำได้ (Economies of Scale) การผลิตเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มแบบที่ใช้เทคโนโลยีทันสมัยและใช้ทุนสูงทำให้ประเทศพัฒนาแล้วเริ่มมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นเป็นลำดับเพราะประเทศเหล่านี้มีค่าจ้างแรงงานสูง การถกกันการนำเข้าทำให้ราคาสินค้านำเข้าสูงกว่าที่ควรจะเป็นก็มีส่วนทำให้ความเป็นไปได้ในการนำเอาเทคโนโลยีในการผลิตที่ใช้ทุนมากของประเทศพัฒนาแล้วสามารถเข้ามาแข่งขันกับการผลิตที่ใช้แรงงานมากของประเทศกำลังพัฒนาได้มากขึ้นเป็นลำดับอย่างไรก็ตามการผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มโดยใช้เทคโนโลยีอันก้าวหน้าในประเทศพัฒนาแล้วคงจะยังไม่สามารถแข่งขันกับในประเทศที่กำลังพัฒนาที่ทำ การผลิตโดยใช้แรงงานเพิ่มขึ้นได้ อย่างน้อยที่สุดจนกว่าจะถึงทศวรรษหน้า (Hoffman, 1985)

โรงงานผลิตเสื้อผ้าขนาดเล็กในประเทศไทยค่อนข้างจะพึ่งพากับSub-contract เป็นอันมากโรงงานเหล่านี้ทำการผลิตสินค้าในส่วนที่ต้องการใช้ความชำนาญสูง สำหรับส่วนที่ไม่ต้องใช้ความสามารถในการตัดเย็บมากนักจะส่งให้กับSub-contractor ซึ่งมักจะเป็นการผลิตภายในครัวเรือน ตัวอย่างเช่นในการผลิตเสื้อเชิ้ต โรงงานขนาดเล็กซื้อผ้าแล้วจึงทำแบบและตัดแบบ Sub-contractor ส่วนใหญ่จะเย็บตัวเสื้อ ส่วนการตัดเย็บที่ยากขึ้น เช่น การเข้าปก การเย็บแขน และงานละเอียดอื่น ๆ นั้น โรงงานขนาดเล็กจะเป็นผู้ทำการตัดเย็บเอง ส่วนโรงงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้นมานั้นทุกขบวนการจะทำในโรงงานเดียวกัน

อุตสาหกรรมการทอผ้ามีจำนวนโรงงานที่น้อยกว่าอุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการเงินทุนและเทคโนโลยีที่สูงกว่าในปี พ.ศ.2535 มีจำนวนโรงงานทอผ้าและโรงงานดักผ้าประมาณ 589 โรงงาน โดยที่โรงงานขนาดเล็กจะมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 250 โรงงาน ทำการผลิตด้วยเครื่องทอผ้ากึ่งอัตโนมัติและอัตโนมัติเพื่อขายให้แก่ตลาดภายในประเทศซึ่งมีการคุ้มครองสูง และตลาดชายแดน ได้แก่ พม่า ลาว เขมร มาเลเซียและเวียดนาม โรงงานทอผ้าขนาดใหญ่ผลิตโดยใช้เครื่องจักรทันสมัยตั้งแต่อัตโนมัติแบบใหม่จนถึงเครื่องทอแบบ Air-Jet โดยจะทำการผลิตทั้งส่งออกและส่งตลาดภายในเทคโนโลยีของการผลิตในประเทศไทยค่อนข้างจะมีความแตกต่างกันสูง แต่โดยทั่วไปแล้วสามารถกล่าวได้ว่าเป็นการผลิตที่ยังต้องใช้แรงงานจำนวนมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ

สำหรับในภาคอุตสาหกรรมที่ใช้ทุนเข้มข้นซึ่งได้แก่ การปั่นด้าย มีโรงงานทั้งสิ้นประมาณ 126 โรงงาน โดยเฉลี่ยแต่ละโรงงานมีกำลังการผลิต 30,000 แขน มีกำลังการผลิตรวมประมาณ 3,500,000 แขน ในปี พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นการปั่นด้าย ๗ การผลิตที่เกิดการประหยัดจากขนาด (Ajanant and Speafico 1984)

ทั้งอุตสาหกรรมการปั่นด้ายและทอผ้าไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็กหรือใหญ่ก็มี ความสามารถในการแข่งขัน ถึงแม้ว่าประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานต่อวันของธุรกิจขนาดใหญ่ของไทยจะต่ำกว่าของประเทศอื่น ๆ เช่น เยอรมัน ฝรั่งเศสและอิตาลี ตัวอย่างเช่น ในปี 2527 ผลผลิตของการปั่นด้าย เบอร์ 24 ในประเทศไทยมีประมาณ 12 กิโลกรัมต่อคนงานต่อชั่วโมง ขณะที่ในประเทศเยอรมันอยู่สูงถึง 15 กิโลกรัมต่อคนงานต่อชั่วโมง แต่ค่าจ้างแรงงานในปี พ.ศ.2527 ในประเทศไทยถูกกว่าในยุโรปถึง 8 เท่า ซึ่งทำให้การผลิตของไทยสามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ (Ajanant and Speafico 1984)

เนื่องจากเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตสิ่งทอมีให้เลือกหลายแบบ ถึงแม้เทคโนโลยีแบบเก่าที่ใช้เครื่องทอแบบมีกระสวยพุ่ง (Shuttle Loom) จะทำงานได้ในความเร็วที่ต่ำแต่ก็ใช้เงินลงทุนที่ต่ำกว่า และใช้แรงงานในจำนวนที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องทอแบบใหม่ซึ่งไม่มีกระสวย (Shuttle Less) แสดงให้เห็นว่าโรงงานทอผ้าของไทยจึงยังสามารถแข่งขันกับของประเทศอื่นได้ แม้ว่าจะใช้เครื่องทอที่มีความเร็ว (จำนวน pick ต่อ แรงงานหนึ่งชั่วโมง) ต่ำกว่าของประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ เป็นเพราะความได้เปรียบด้านค่าแรงที่มีราคาถูกกว่านั่นเอง ความแตกต่างดังกล่าวนำมาใช้อธิบายถึงความสามารถในการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตรายเล็กและใหญ่ในประเทศได้เช่นเดียวกัน ผลผลิตต่อแรงงานของธุรกิจขนาดใหญ่มีมากกว่าของขนาดเล็กแต่ธุรกิจขนาดเล็กก็ยังสามารถแข่งขันธุรกิจขนาดใหญ่อยู่ได้

3.3 ปัญหาและอุปสรรค

แม้ว่าอุตสาหกรรมสิ่งทอได้พัฒนาเจริญเติบโตจนกลายเป็นอุตสาหกรรมชั้นนำของประเทศอย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านนี้ได้มีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นหลายประการ

3.3.1 โครงสร้างการผลิตไม่สมดุลย์ กล่าวคือ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขั้นปลายขยายตัวมากกว่าอุตสาหกรรมสิ่งทอขั้นต้น และสิ่งทอขั้นกลาง อันได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยเส้นด้าย ผ้าผืน ฟอกย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จโดยเฉพาะอุตสาหกรรมฟอกย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จขยายตัวน้อยที่สุดเกิดความไม่เพียงพอทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพไม่สามารถรองรับผลผลิตผ้าดิบจากอุตสาหกรรมทอผ้าและถักผ้ามาผลิตเป็นผ้าผืนสำเร็จสำหรับอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มได้อย่างเพียงพอทำให้อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มต้องพึ่งการนำเข้าผ้าผืนสำเร็จที่มีมูลค่าเพิ่มสูงมาใช้ในสัดส่วนที่สูงทำให้ไทยเสียเปรียบด้านต้นทุนวัตถุดิบแก่ประเทศคู่แข่งที่มีความพร้อมมากกว่า

จากการทำวิจัยร่วมกับ IDRC ซึ่งเป็นองค์การทางด้านวิจัยของแคนาดาเรื่องสถานภาพเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมขนาดย่อม และขนาดกลางในประเทศไทยโดยศึกษาทั้งในอุตสาหกรรมทอผ้า อุตสาหกรรมฟอกย้อม อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป และการสำรวจวิจัยของญี่ปุ่น เมื่อ 4-5 ปีก่อน ได้ทำการศึกษาอุตสาหกรรมรายสาขาส่งทอ และการ์เมนท์โดย

ศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าใหญ่ ๆ ต่างได้ข้อสรุป เช่นกันว่า อุตสาหกรรมฟอกย้อมยังไม่สามารถที่จะรับฟอก รับย้อม รับผลิตในแง่ที่จะทำให้สินค้าได้ตามที่ความต้องการของอุตสาหกรรม เสื้อผ้าสำเร็จรูป

การที่อุตสาหกรรมฟอกย้อมพิมพ์และแต่งสำเร็จขยายตัวน้อย ไม่สมดุลกับ อุตสาหกรรมสิ่งทอขั้นต้นและขั้นปลาย เนื่องจากอุตสาหกรรมฟอกย้อมต้องใช้เทคโนโลยี และเงินลงทุนสูงแต่ผลตอบแทนต่ำ ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมฟอกย้อมเองยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อมจากน้ำเสียใน ขบวนการผลิต ซึ่งถูกเข้มงวดจากทางหน่วยของรัฐมาก

3.3.2 ความไม่สมดุลทางด้านเทคโนโลยีด้านการผลิตและการจัดการ กล่าวคือ อุตสาหกรรมสิ่งทอขนาดใหญ่ที่ทันสมัย ซึ่งมีจำนวนน้อยคิดเป็นจำนวน 10.3 เปอร์เซ็นต์ มักจะมีกระบวนการผลิตสิ่งทอ ตั้งแต่ 2 กระบวนการขึ้นไปอยู่ในโรงงานเดียวกันและมี ระดับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการผลิต และการจัดการสูงกว่าอุตสาหกรรมสิ่งทอขนาดย่อม หรือขนาดกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากกว่าคือมีสัดส่วนถึง 89.7 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวน โรงงานสิ่งทอทั้งหมด

3.3.3 ขาดแคลนบุคลากร ขาดแคลนกำลังคนที่มีความรู้ด้านสิ่งทอระดับนับตั้งแต่พนักงาน ช่างฝีมือ ช่างเทคนิค นักออกแบบ วิศวกร นักเคมีสิ่งทอ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ในด้านการใช้เทคโนโลยี ระดับสูงขณะที่อุตสาหกรรมสิ่งทอได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วมีการนำเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีนักออกแบบ วิศวกรนักเคมีสิ่งทอ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ในด้านการใช้เทคโนโลยีระดับสูง ขณะที่อุตสาหกรรมสิ่งทอได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการนำเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามา เพื่อก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิต และ ประสิทธิภาพมากขึ้น

3.3.4 โครงสร้างภาษีศุลกากรนำเข้ายังไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตและส่งออก กล่าวคือ ภาษีนำเข้าของวัตถุดิบสำหรับผลิตเส้นใยสังเคราะห์สารเคมี และสีย้อมสำหรับ อุตสาหกรรมฟอกย้อมพิมพ์และแต่งสำเร็จ ตลอดจนอะไหล่ และเครื่องมือวิเคราะห์ทดสอบ สำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอทุกประเภท ยังคงจัดเก็บในอัตราที่สูง และสูงกว่าประเทศคู่แข่งอื่น จึงเป็นผลทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าสิ่งทอของไทยสูง ไปด้วยโรงงานสิ่งทอส่วนหนึ่งจึงหันไป ใช้วัตถุดิบค้ำยคุณภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพของสินค้า

3.3.5. ข้อมูลข่าวสารการตลาด การผลิตและเทคโนโลยีอุตสาหกรรมสิ่งทอ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ยังเป็นข้อมูลระดับกว้าง (ระดับ Macro) ยังขาดความลึกซึ้งเฉพาะเรื่อง (ระดับ Micro) และยังขาดความรวดเร็วทันสมัยเฉพาะกับประเทศไทย ยังขาดแคลนหนังสือเอกสาร วารสาร วิชาการ ทางเทคโนโลยีสิ่งทอสำหรับศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ และมีราคาแพงหนังสือและเอกสาร ทางวิชาการที่มีอยู่ในหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่จะเป็นของเก่ามากกว่า 10 ปี มาแล้ว

3.3.6 สินค้าสิ่งทอไทยในระดับโลก ยังเป็นสินค้าเกรดปานกลางลงมาทางต่ำเป็นส่วนใหญ่ว่าราคาที่จำหน่ายจะอยู่ในระดับปานกลาง และต่ำทั้งนี้เนื่องจากยังมีปัญหามาตรฐานคุณภาพสินค้าไม่สม่ำเสมอขาดการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ไม่มีตราชี้ข้อเป็นของตัวเองเพราะผลิตตามรูปแบบของผู้ซื้อ และส่วนหนึ่งผู้ผลิต ผู้ส่งออก ยังพอใจตลาดสินค้าธรรมดาทั่วไป ไปอยู่ด้วยไม่ต้องใช้พลังความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือปรับปรุงประสิทธิภาพ และคุณภาพการผลิต เหล่านี้ทำให้เสียโอกาสในการเพิ่มมูลค่าการจำหน่าย โดยเฉพาะในตลาดที่มีโควตาจำกัด

3.3.7 สถานการณ์การแข่งขันทางด้านสิ่งทอในตลาดโลก ทวีความรุนแรงมากขึ้น จากข้อมูลของ GATT การค้าสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่มของไทยในตลาดโลก เริ่มขยายตัวช้ากว่าคู่แข่ง เห็นได้จากปี 2532 ไทยมีมูลค่าส่งออกสูงเป็นอันดับที่ 19 ต่อมาปี 2533 ตกมาเป็นอันดับที่ 21 โดยส่วนแบ่งตลาด (โลก)ยังคงอยู่ในระดับ 0.97 เปอร์เซ็นต์ ไม่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่อินโดนีเซีย และอินเดียซึ่งเคยตามหลังไทยได้แซงไทยมาอยู่ในอันดับที่ 19 และ 20 ตามลำดับ พร้อมกับสามารถขยายส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอินโดนีเซียสามารถขยายส่วนแบ่งตลาด จาก 0.86เปอร์เซ็นต์ ในปี 2532 เป็น 1.12 เปอร์เซ็นต์ ในปี 2533 ก้าวเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าสิ่งทอสูงเป็นอันดับ 1 ของกลุ่มอาเซียนแทนประเทศไทย

แนวโน้มอนาคต สภาพการแข่งขันในเวทีการค้าของโลกจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทั้งในระดับประเทศ และระดับกลุ่มการค้า ๆ ของโลก เช่น AFTA (เขตการค้าเสรี อาเซียน) และ NAFTA (เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ) ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการค้าสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่มไทยมากพอสมควร

3.3.8 องค์กรเอกชนด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอ เช่น สมาคมต่าง ๆ มักเน้นบทบาทหรือกิจกรรมด้านรักษาผลประโยชน์ทางการค้าและการผลิต ของกลุ่มมากกว่ากิจกรรมด้านส่งเสริมพัฒนาแม้ว่าระยะหลัง ๆ บางองค์กรเริ่มมี กิจกรรมในด้านส่งเสริมพัฒนามากขึ้น แต่การดำเนินงานขององค์กรเอกชนดังกล่าวยังจำกัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เป็นส่วนมากทั้งนี้ เพราะอุตสาหกรรมขนาดย่อมยังไม่ค่อยมาสมัครเข้าเป็นสมาชิก โดยให้ความเห็นว่าการดำเนินงานขององค์กรเอกชนเอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมขนาดใหญ่มากกว่า

3.3.9 การสนับสนุน และจัดสรรงบประมาณ ทรัพยากรของรัฐ ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทออยู่ในระดับน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่อุตสาหกรรมสิ่งทอสร้างให้กับระบบเศรษฐกิจและเปรียบเทียบกับนโยบายของรัฐในประเทศคู่แข่งอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยจะมีโอกาสเจริญเติบโตสามารถพัฒนาศักยภาพไปได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับ การแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งคงจะต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายแนวทางกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อรักษาและพัฒนาสถานภาพของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยต่อไป

3.4 ภาวะอุตสาหกรรมสิ่งทอ 2539

ความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดผลิตภัณฑ์สิ่งทอเริ่มลดลงเมื่อเทียบกับคู่แข่ง เช่น จีน และอินโดนีเซีย อุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยได้พัฒนาจากการผลิตเพื่อสนองความต้องการในประเทศสู่การผลิตเพื่อส่งออกซึ่งเป็นที่ยอมรับจากต่างประเทศทำให้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอกลายเป็นอุตสาหกรรมส่งออกอันดับหนึ่งของประเทศตั้งแต่ ปี 2526 และมีอัตราการขยายตัวสูงต่อเนื่องถึงปี2534 ส่วนใหญ่เป็นการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปมากเป็นอันดับหนึ่งรองลงมาได้แก่ผ้าผืนผ้าฝ้ายและเส้นใยประดิษฐ์ตามลำดับ แต่ในช่วงปี 2535จนถึงปี2536 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอได้ขยายตัวในอัตราชะลอลงมากเหลือเพียงร้อยละ 3 ต่อปี

เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอยโดยเฉพาะเศรษฐกิจประเทศอุตสาหกรรม ทำให้ตลาดส่งออกหลักของไทยได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นชะลอการนำเข้าลง อีกทั้งผู้ผลิตประสบปัญหาต้นทุนแรงงานที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้ส่งออกไทยไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่ง เช่น จีน และอินโดนีเซีย ได้ประกอบกับในช่วงดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับมาตรา 301

ด้วย อย่างไรก็ตามการส่งออกได้กลับมาขยายตัวดีขึ้นอีกครั้งหนึ่งในปี 2537 ในอัตราร้อยละ 14 เนื่องจากการขยายตัวของเสื้อผ้าสำเร็จรูปและผลิตภัณฑ์เส้นด้ายและเส้นใยประดิษฐ์

ปัญหาด้านทุนการผลิตทั้งราคาฝ้ายและค่าแรงที่เพิ่มขึ้นทำให้ไทยประสบปัญหา การส่งออกมากขึ้นรวมทั้งค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ที่อ่อนตัว ส่งผลให้การส่ง ออกผลิตภัณฑ์ สิ่งทอ ใน ปี 2538 ชะลอตัวลงมากในปี 2538 ไทยต้องประสบปัญหาในการส่งออกอันเนื่องมาจาก ด้านทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นเพราะราคาฝ้ายที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 26 ในปี 2538 เทียบกับปีก่อนประกอบ กับค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่องจึงทำให้ความสามารถในการแข่งขันลดลงเป็นลำดับ อย่างไรก็ตามไทยก็ยังคงสามารถส่งออกทดแทนคู่แข่งสำคัญคือจีนและอินเดีย เนื่องจากทั้งสองประเทศประสบปัญหาภายในประเทศแต่ปัญหาการอ่อนตัวของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯทำให้สหรัฐอเมริกา ชะลอการซื้อ ลงส่งผลให้การส่งออกผลิตภัณฑ์ สิ่งทอชะลอตัวลงในปี 2538 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 เป็น 140,246 ล้านบาท

การส่งออกในหมวดเส้นด้าย และเส้นใยประดิษฐ์เริ่มมีบทบาทในการส่งออกมากขึ้นเป็นลำดับสำหรับ โครงสร้างการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทยพบว่าเริ่มมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยจะมีการขยายตัวในหมวดเส้นด้ายสูงมากเทียบกับในหมวดสินค้า ผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่น คือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 22 ในช่วงปี 2533-2537 ในขณะที่เสื้อผ้าสำเร็จรูปและ ฝ้ายเส้นมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 11 และ 12 ต่อปี ตามลำดับในช่วงเดียวกัน ทั้งนี้ เนื่องจากการขยายกำลังการผลิตในผลิตภัณฑ์เส้นใยประดิษฐ์เพื่อการส่งออก ทำให้ปริมาณการ ผลิตเส้นใยประดิษฐ์ ขยายตัวสูงถึงร้อยละ 17 ในช่วงปี 2533-2537 อย่างไรก็ตามในการส่งออก ผลิตภัณฑ์สิ่งทอก็ยังคงเน้นเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นหลัก เพราะมีมูลค่าเพิ่มมากกว่า แต่ก็ต้องมีการ พัฒนาคุณภาพ และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ในทันสมัยในต้นทุนที่สามารถแข่งขันได้ด้วยใน ขณะที่ฝ้ายเส้น และปั่นด้ายซึ่งตลาดยังมีขนาดเล็กอยู่ก็จะมีโอกาสขยายตัวมากขึ้น

ปัญหาที่ต่อเนื่องของการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปในด้านต้นทุนการผลิตและการ พัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตทำให้มูลค่าการส่งออกลดลงเล็กน้อยในปี 2538 เสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งมีสัดส่วนในการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอมากที่สุด จากความได้เปรียบในด้านคุณภาพสินค้า ที่ผลิตเป็นที่ยอมรับทั่วโลก เมื่อเทียบกับคู่แข่งสำคัญ ได้แก่ จีน อินเดียและไต้หวันเนื่องจาก ต้นทุนแรงงานที่ปรับตัวสูงขึ้น ทำให้ไทยเริ่มเสียเปรียบในด้านราคาประกอบการพัฒนา ด้าน เทคโนโลยีในประเทศคู่แข่งเริ่มทัดเทียมกับไทยจึงยิ่งส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของไทยก่อน

ข้างมากและทำให้ผู้ผลิตเริ่มปรับปรุงผลิตภัณฑ์และเร่งขยายตลาดส่งออกมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป (จากข้อมูลเบื้องต้น) ลดลงราวร้อยละ 0.5 เป็น 110,11 ล้านบาท ในช่วงปี 2538 โดยตลาดส่งออกตลาดหลักเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ยังคงขยายตัวเล็กน้อยเป็นที่น่าสังเกตว่า มีการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาหรับอิมพอร์ตเพิ่มขึ้นกว่า 1 เท่าตัว ในปี 2538 เป็น 10,098 ล้านบาท ในขณะที่ตลาดอื่น ๆ กลับลดลงเป็นครั้งแรกในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา

ผลกระทบจากการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ลดลง ทำให้ผู้ผลิตผ้าฝ้ายจำเป็นต้องผลักดันส่งออกผ้าฝ้ายมากขึ้นแทนการจำหน่ายในประเทศแม้ว่าผ้าฝ้ายจะเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อใช้ในประเทศเป็นหลักแต่มีการส่งออกมากเป็นอันดับสองรองจากเสื้อผ้าสำเร็จรูปหรือคิดเป็นสัดส่วนประเทศร้อยละ 17 ในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2538 นั้นมูลค่าส่งออกผ้าฝ้ายเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 23 เทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนเป็น 21,181 ล้านบาท ทั้งนี้ เนื่องจากในปี 2538 เสื้อผ้าสำเร็จรูปส่งออกประสบปัญหาในการส่งออก ทำให้ชะลอการผลิตลง ผ้าฝ้ายที่ผลิตได้จึงต้องผลักดันออกไปโดยการส่งออกแทน โดยมูลค่าส่งออกปี 2538 เพิ่มขึ้นร้อยละ 21 เป็น 23,572 ล้านบาท ซึ่งโดยปกติการผลิตฝ้ายในประเทศจะเติบโตเพียงร้อยละ 3-4 ในช่วงปี 2536-2537 เป็น 5,750 ล้านบาทรวมหลายในปี 2537 ซึ่งใกล้เคียงกับปริมาณการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 เป็น 2,509 ล้านบาทในปี 2537

ปัญหาราคาฝ้ายที่เพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตผ้าฝ้ายส่วนเส้นใยประดิษฐ์แม้ว่าจะได้รับความนิยมมากขึ้นแต่ก็ยังคงขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต สำหรับการผลิตผ้าฝ้ายหลังจากรัฐบาลได้ประกาศอนุญาตให้มีการเปิดโรงงานประเภท ผ้าฝ้ายและฟอกย้อมเสรี ในปี 2534 ปริมาณการผลิตผ้าฝ้ายก็เพิ่มขึ้นในปี 2534-2535 ถึงร้อยละ 14-16 ตามลำดับผ้าฝ้ายจะนำไปเป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตผ้าฝ้ายอีกทีหนึ่ง และจากราคาฝ้ายในตลาดโลกมีราคาสูงขึ้น ในช่วงปี 2538 จึงส่งผลให้ราคาผ้าฝ้ายสูงตามไปด้วยในขณะที่เส้นใยประดิษฐ์ซึ่งเป็นสินค้าที่ทดแทนผ้าฝ้ายเริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น อันเป็นผลมาจากราคาและคุณภาพที่เหมาะสมกับงานอุตสาหกรรมแม้ว่าความต้องการใช้เส้นใยประดิษฐ์จะมีมากแต่การผลิตในประเทศยังขาดแคลนวัตถุดิบสำคัญคือ PTA ปริมาณการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ในปี 2538 ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 27 เป็น 542,105 ตัน โดยนำไปใช้ในการผลิตผ้าฝ้ายในประเทศ และส่วนที่เหลือก็จะส่ง

ออกทั้งในรูปของค้าย้ายและเส้นใยประดิษฐ์ โดยในปี 2538 พบว่ามูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 24 เป็น 16,647 ล้านบาท

ปริมาณการผลิตเส้นใยประดิษฐ์เส้นด้าย ผ้าฝืน และเสื้อผ้าสำเร็จรูป ปี 2533-2537 ในปี 2539 การผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอยังคงมีปัญหาต่อเนื่องแต่ราคาฝ้ายที่เริ่มลดลง และการกระจายตลาดส่งออกประกอบกับการเปลี่ยนแปลงกฎแหล่งกำเนิด ของสหรัฐอเมริกาจะทำให้การส่งออกของไทยแข่งขันได้ดีขึ้น

สำหรับในปี 2539 ปัญหาที่สำคัญของผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทย คือ ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เมื่อเทียบกับคู่แข่งทั้งด้านวัตถุดิบและค่าแรงรวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยกว่ายังมีน้อย อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยในปี 2539 จะได้รับปัจจัยสนับสนุนจากแนวโน้มราคาฝ้ายที่ลดลงต่อเนื่องจากปลายปี 2538 ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ขยายตัวดีขึ้นและการกระจายตลาดของผู้ส่งออก รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงกฎแหล่งกำเนิดสิ่งทอใหม่ของสหรัฐฯ จากเดิมที่กำหนดให้ประเทศที่ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นแหล่งผลิตสินค้าเปลี่ยนเป็นประเทศที่ใช้วัตถุดิบในประเทศร้อยละ 40 แทนจะทำให้ไทยสามารถส่งออกทดแทนฮ่องกงและเกาหลีได้ ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกฎดังกล่าวซึ่งจะมีผลบังคับใช้วันที่ 1 กรกฎาคม ศกนี้ โดยรวมแล้วคาดว่ามูลค่าการส่งออกสิ่งทอไทยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 12 เป็น 157,100 ล้านบาทในปี 2539

ตารางที่ 3.3 ปริมาณการผลิต เส้นใยประดิษฐ์ เส้นด้าย ผ้าฝืนและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ปี 2533-2537

	2533	2534	2535	2536	2537
เส้นใยประดิษฐ์ (ตัน)	225,017.0	306,100.0	359,905.0	397,695.0	424,370.0
เส้นด้าย (ตัน)	477,806.0	534,373.0	633,058.0	557,020.0	587,660.0
ผ้าฝืน (ล้านตารางทลา)	4,420.0	5,077.7	5,387.1	5,544.5	5,750.4
เสื้อผ้าสำเร็จรูป (ล้านชิ้น)	1,947.8	2,246.3	2,282.6	2,392.2	5,509.5

3.5 อันดับธุรกิจ ปี 2536-2537 (Business Ranking)

จากจำนวนบริษัท 1,279 แห่งจากกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม 25 กลุ่ม ปรากฏว่า ในรอบปี 2536 มียอดรวมรายได้ทั้งสิ้น 2,199,661,773,233.74.-บาท ขณะที่มีผลกำไรรวมทั้งสิ้น 91,935,711,179.39 บาท และมีทรัพย์สินรวมทั้งสิ้น 2,035,292,092,900.14 บาท

กลุ่มธุรกิจที่มีทั้งรายได้สูงสุด ได้แก่ กลุ่มธุรกิจยานยนต์ซึ่งมียอดรายได้ 443,036,486,963.79 บาท อันเป็นผลมาจากการขยายตัวของธุรกิจยานยนต์ในรอบปี 2536 เป็นผลมาจากการลดภาษีนำเข้ารถยนต์ซึ่งก่อให้เกิดการแข่งขันและการขยายตัวในธุรกิจประเภทนี้อย่างมากต่อเนื่องมาจากปี 2535 โดยกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีกำไรสูงสุด คือ 15,757,566,007.22 บาท ซึ่งเกิดจากการฟื้นตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจหลังจากซบเซาต่อเนื่องมาจากปี 2535

กลุ่มธุรกิจที่มีทรัพย์สินสูงสุด ได้แก่ กลุ่มก่อสร้างและวัสดุก่อสร้าง โดยมีทรัพย์สินรวม 250,950,286,861.77 บาท กลุ่มธุรกิจการเกษตรเป็นกลุ่มที่มีจำนวนบริษัทที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนสูงสุดคือ 59 บริษัทจากจำนวนบริษัทที่มีในกลุ่มทั้งสิ้น 208 บริษัท รองลงไป ได้แก่ กลุ่มธุรกิจก่อสร้างและธุรกิจสิ่งทอ

3.6 กลุ่มสิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม

จากจำนวน 96 บริษัท มียอดรายได้รวม 97,167,780,830.86.-บาท มีทรัพย์สินรวมทั้งสิ้น 116,939,435,710.12 บาท และมีกำไรสุทธิรวมกันทั้งสิ้น 3,093,078,099.57 บาท โดยมีบริษัทสหยูเนี่ยน เป็นบริษัทที่มียอดรายได้ ทรัพย์สินและกำไรสุทธิ เป็นอันดับหนึ่ง และในกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมนี้ ปรากฏว่ามีจำนวนบริษัทที่มีผลประกอบการขาดทุนสูงถึง 22 บริษัท

ศูนย์วิจัยข้อมูลกรุงเทพธุรกิจ ได้รวบรวมข้อมูลการเงินจากบริษัทที่จดทะเบียนประกอบการในประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้น 1,500 บริษัท บริษัทที่เข้าข่ายในการค้นข้อมูลลำดับแรก คือบริษัทที่มีรายได้ตั้งแต่ 326 บาท อันเป็นรายได้ขั้นต่ำของ บริษัทลำดับที่ 1,000 จาก

การจัดอันดับในปี 2536 โดยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-กันยายน 2537 จากกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและยังได้ส่งจดหมาย และโทรสารเพื่อขอข้อมูลโดยตรงจากบริษัทต่าง ๆ อีกด้วย

หลังจากที่ได้ดำเนินการจัดลำดับบริษัทที่มีรายได้สูงสุด 1,000 บริษัทแรกแล้วศูนย์วิจัยข้อมูลได้จัดแบ่งบริษัทเหล่านี้ตามประเภทการดำเนินธุรกิจเป็น 25 กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม และจัดอันดับบริษัทเหล่านั้นโดยยึดถือตามประเภทธุรกิจหลักของแต่ละบริษัทโดยได้นำข้อมูลบริษัทที่มีทั้งหมด แม้ว่าจะไม่ติดอยู่ในการจัดอันดับ 1,000 บริษัทก็ตาม มารวมในการจัดกลุ่มธุรกิจด้วยคิดเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,279 บริษัท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.4 ภาพแสดงความต้องการและการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ที่มา : งานปฏิบัติการพิเศษสิ่งทอ กระทรวงอุตสาหกรรม กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

	2532	2533	2534	2535	2536
เส้นใยประดิษฐ์					
ความต้องการ	237.8	300.8	378.5	419.8	477.0
การบริโภคในประเทศ	208.9	256.7	326.1	367.5	420.0
การส่งออก	28.9	41.1	52.4	52.3	57.0
<u>ผลผลิต</u>	248.8	280.1	396.0	436.1	477.0
การผลิตในประเทศ	203.5	244.4	313.8	372.6	430.0
การนำเข้า	45.3	35.7	82.2	63.5	47.0
เส้นด้าย					
ความต้องการ	486.5	563.7	654.5	735.9	842.5
การบริโภคในประเทศ	450.9	516.3	597.6	668.9	777.0
การส่งออก	35.6	47.4	56.9	67.0	65.5
<u>ผลผลิต</u>	497.8	585.6	695.5	794.9	891.0
การผลิตในประเทศ	434.9	502.1	649.4	754.2	861.0
การนำเข้า	62.9	83.5	46.1	40.7	30.0
ผ้าผืน					
ความต้องการ	3,963.5	4,570.1	5,641.7	6,350.5	7,110.0
การบริโภคในประเทศ	3,282.5	3,838.6	4,726.5	5,170.5	6,012.0
การส่งออก	681.0	731.5	915.2	1,180.0	1,100.0
<u>ผลผลิต</u>	3,967.0	4,574.9	5,600.0	6,141.3	7,112.0
การผลิตในประเทศ	3,468.8	3,987.6	4,928.2	5,410.5	6,227.0
การนำเข้า	498.2	587.3	671.8	730.8	885.0
เสื้อผ้าสำเร็จรูป					
ความต้องการ	1,939.3	1,571.1	1,950.7	2,104.2	2,304.0
การบริโภคในประเทศ	713.3	800.0	979.0	1,211.2	1,374.0
การส่งออก	680.0	771.1	971.7	893.0	130.0
<u>ผลผลิต</u>	1,393.3	1,658.7	2,042.0	2,256.2	2,627.5
การผลิตในประเทศ	1,389.2	1,652.9	2,031.9	2,241.7	2,619.0
การนำเข้า	4.1	5.8	10.1	14.5	8.5